СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“.

Рôкъ IV. Шамокинъ, Па. Четвергъ 16-го Цвѣтня 1896. Число 16.

Календарь.

Цвѣтень		
16	Ч.	Іосифа преп., Платона
17	П.	Теодула, Агатопода
18	С.	Евтихія еп.
19	Н.	3. МИРОНОС. Георгія еп.
20	П.	Иридіона, Келестина
21	В.	Евпсихія муч.
22	С.	Терентія Максима

Змѣстъ.

Вôдъ Редакціи.

Подаемо понизше имена нашихъ агентôвъ, котрй мають право коллектовати грошѣ за „Свободу“ и записувати новыхъ предплатникôвъ. Просимо нашихъ читателѣвъ вôдноситись до сихъ людей зъ повнымъ довѣріемъ, понеже они выступають въ имени Редакціи.

Понеже годѣ всѣмъ вôдповѣдати листовно, мы завели переписку Редакціи и Администраціи и всякй вôдповѣди знайдуть нашй предплатники въ тôй рубрицѣ, котра все буде умѣщена на третôй сторонѣ.

Агентами „Свободы“ суть:

Асафатъ Дзьобко,
Shamokin, Pa.

Кость Кобанъ,
Olyphant, Pa.

Вікторъ Гладикъ,
Mayfield, Pa.

Стефанъ Шиманьскій,
Mt. Carmel, Pa.

Иванъ Прегонъ,
Yonkers, N. Y.

Игнатій Горбаль,
Derby, Conn.

Іосифъ Коваль,
Shenandoah, Pa.

Дмитро Ванько,
Ansonia, Conn.

Вôдъ Выдѣлу тов. „Союзъ“.

Всѣмъ намъ звѣсне наше руске, робôтниче, спомагаюче товариство „Союзъ“. — Мы дасмо **500 дол. посмертного** и пріймаемо тыхъ членôвъ, що належали до другихъ товариствъ **безъ вступного.** Треба только заслати грошѣ до касіера: George Chylak, Olyphant, Pa. и повѣдомити секретя:

Rev. Nestor Dmytriw, Mt. Carmel, Pa., а вже еси чоловѣче забезпеченый на выпадокъ смерти. Вже твоя жѣнка и дѣти не плачуть и не нарѣкають на недбалого батька.

Понеже нашй члены не мають въ статутахъ написано, що „Союзъ“ дае посмертного не 400, але 500 дол. а богато членôвъ вôдзывае ся до насъ, щобъ статутъ такій имъ прислати, въ котрôмъ бы було написано, що „Союзъ“ дае посмертного 500 дол. — Выдѣлъ нѣмъ постарае ся о новй статуты, заявляе сею дорогою своимъ членамъ, що „Союзъ“ вôдъ 5. липня 1895 року порѣшивъ платити посмертне не 400, але 500 дол. Найжежь то заявлене выстарчить нашимъ членамъ, нѣмъ выготовить ся новый статутъ. Пригадуемо такожь нашимъ членамъ, що они мають право доставати „Свободу“ за **одного доляра** на рôкъ. Просимо всѣхъ членôвъ, щобъ точно платили свои вкладки мѣсячнй, щобъ мы могли точно предкладати мѣсячне справоздане касове, тай щобъ на выпадокъ смерти члена Выдѣлъ всейчасъ мôгъ бодай одну слезу отерти бѣдной вдовѣ и осиротеныімъ дѣтямъ.

Иванъ Глова
председатель.
Несторъ Дмитрôвъ
секретарь.

Шамокинъ 16. цвѣтня.

Крôмъ справъ, котрй выключно дотычать наше товариство „Союзъ“, конечно-бы намъ взяти пôдъ розвагу на конвенціи и справу нашои организаціи церковнои. Зô взгляду, що нашй священики рѣдко мають способность разомъ лично порозумѣтись и нарадитись, зô взгляду, що наше положене въ Америцѣ крайно провизоричне и не стôйне, тай не выкляроване, зô взгляду, що не только нашй священики особито въ вôдношеню до своихъ властей, але и мастки церковно-народнй висять въ воздусѣ и зъ того выходять такй сумнй исторіи, якъ се подъ сю хвилю дѣе ся въ однôй зъ нашихъ парохій, нашй священики повинни зрѣло розважити свое становиско и можливо зарадити бѣдѣ, котра не спить и всюда може заглянути. Маючи то все и еще много больше на увазѣ, повинни священики за-здалегôдь поднести свôй голосъ въ „Свободѣ“, а мы помѣщаючи дуже радо всякй проекты и увагй, постараемо ся, що одень зô священикôвъ, зобравши поданый матеріялъ, выготовить рефератъ въ тôй справѣ и зобравши всѣ поданй точки поставить потрѣбнй внесеня пôдъ розвагу интересованыхъ на конвенціи.

Мы свого часу колька разы и навѣть обширно розбирали становиско нашихъ священикôвъ взглядомъ своихъ властей въ краю, взглядомъ католицкихъ епископôвъ въ Америцѣ и положене нашои церкви и мастковъ церковно-народныхъ рускихъ. Збираючи то все, що мы вже давно сказали въ одну цѣлôсть, выйде коротко такъ: Вôдносины нашихъ священикôвъ до властей своихъ въ старôмъ краю суть неозначенй, неможливй, навѣть дикй. Вôдносины нашихъ священикôвъ до епископôвъ лат. обряду въ Америцѣ суть непригоднй и не дадуть ся нѣколи въ природный способъ упорядковати, понеже дѣлить нашь обрядъ, зовсѣмъ имъ чужій и не понятный тай церковно-правнй вôдносины нашои церкви въ Америцѣ. Положене нашои церкви, зô взгляду на ей станъ мастковый, котрый пôсля рѣшеня кардинала Сембратовича не смѣе бути вôданый въ подсѣдане епископамъ лат. обряду, мастокъ пôсля того чисто церковно-народный, потребуе въ многихъ парохіяхъ правного забезпеченя, певнои контролѣ, котрубъ то справу передовсѣмъ взяти серіозно пôдъ розвагу.

Щобъ выйти въ недовгôмъ часѣ зъ сего зачарованого кола и порѣшити разъ на все тй некучй справы, подаемо зô свои стороны слѣдуючій проектъ пôдъ розвагу нашимъ всѣмъ гр. кат. священикамъ въ Америцѣ:

Понеже всѣмъ священикамъ се вспôльна справа, безъ рôжницѣ, чи се Галичане, чи Угро-Руси, понеже майже рôвночасно вôдбувае ся конвенція „Союза“ и „Соединенія“, тожь сподѣватись треба, що ту и ту священики всѣ зъѣдуть ся, передискутують священики на однôй и другій конвенціи основнй справы церковній, поставлять постулята, зазначать свое становище и обѣ стороны выберуть по 3 священикôвъ до комітету, котрый-бы бувъ егзекутивнымъ, провізоричнымъ комітетомъ, ажь до скликаня вѣча священикôвъ въ тôй справѣ. Комітетъ сей мавъ-бы право скликати вѣче и на се вѣче выготовивъ-бы основный рефератъ до рѣшучого, остаточного полагодженя нашихъ церковныхъ справъ. Такій ставлясмо проектъ зъ нашои стороны. Если нашому священству лежить на серци свое власне добро, добро повѣреныхъ имъ церковь, добро одинокого нашого маетку народного въ Америцѣ, не повинній сеи справы байдужити, лишь обѣ стороны, безъ взгляду на якй тамъ парафіяльни переконаня, повиннй взяти ся енергічно за дѣло и всѣ якъ оденъ мужь приложити рукъ до розумного полагодженя сеи такъ важнои справы.

Американець о Америцѣ.

Недавно тому появивъ ся въ мѣсячнику „Forum“ артикулъ, въ котрôмъ говорить ся о цивилизаціи американьскôй. Артикулъ той выйшовшій зъ пôдъ пера професора Harvard-ского унѣверзитету, а давнѣйшого спôвредактора журнала „North American Review“, короля Enioma Norton цѣкавый тымъ, що высказують ся въ нѣмъ деякй погляды и вытикають блуды, котрй американьцѣ нерадибъ собѣ признати, особливо если заговорить о нихъ европеець. На такого они все вынайдуть арґументы, якій выставивъ п. Вахнянинъ противъ д-ра Олеськова коли той мавъ читати про еміґрацію. „Е! що вôнъ тамъ знае, вôнъ бувъ десь зъ краю“. Тожь послухаймо, що говорить правдивый родовитый американець зъ обективностію, зъ якою тутъ не все можь ся стрѣтити.

Вôнъ каже, що американьцѣ зробили въ короткôмъ часѣ страшенный поступъ, але рôвночасно стратили и мѣру своеи власнои вартости. Идея рôвности затерлась въ народѣ, а справедливе почуте власнои гôдности перейшло въ незносну зарозумѣлость. Американець приписуе собѣ и своимъ політичнымъ урядженямъ все, хотяй-бы то було навѣть вôльнымъ даромъ природы, або здобуткомъ цивилизаційнымъ цѣлого свѣта. Вôнъ ставъ оптимистомъ и фаталистомъ.

Средства матеріяльнй американьцѣвъ могуть збôльшатись и поступати, але рôвночасно росте и буде рости несвѣдомôсть (неуцтво) народныхъ масъ. Бо якъ во всѣмъ дуже зарозумѣлй на себе, не добачають власныхъ хибъ, такъ и въ школьництвѣ думають, що вôльна школа вже стане запорою недоуцтва. А тымчасомъ найважнѣйшои рѣчи, а то примусу шкôльного бракуе въ богато стейтахъ и фактомъ есть, що тысячй дѣтей особливо по фармахъ зôстае безъ науки, безъ школъ, а и тамъ, где суть досыть добрй школы за малу вагу кладе ся на „выховане“ само, але майже весь часъ посвячуе ся на дурне „бубнене“ на память, часомъ зовсѣмъ непотрѣбныхъ рѣчей. Такъ само нѣчого не роблять публичнй школы для выробленя у дѣтей силы суду, для ихъ морального пôднесеня и для усуненя ихъ розпусности. — Що-же тычить ся силъ праводавчихъ, то нѣхто певно не заперечить, що они здеґенеровались зовсѣмъ.

Такъ каже проф. Norton и мы бы на се згодились, еслибъ вôнъ не сказавъ заразомъ, що причиною тыхъ лихихъ вôдносинъ уважае имміґрацію, такъ якъ-бы не знавъ о тôмъ зовсѣмъ, що власно найбôльше неуцтво пануе въ тыхъ стейтахъ, котрыхъ имміґрація майже не доторкнулась, якъ въ пôвн. Georgi-ѣ, пôвнôчно-всхôд. Kentucky, захôдно-пôвнôчно Karolin-ѣ, Arkansas и др. Поглядъ той свôй справляе проф. Norton въ дальшôмъ тягу свого артикулу говорячи, що власно въ кругахъ чисто американьскихъ дае ся запримѣтити то все, що ему не подобаесь такъ дуже, якъ бракъ зрозумѣня, неспосôбность понятія высшихъ (розкошей житя) способôвъ уприемненъ житя (театръ музика) вôдстрашаюча дикôсть, ґбуроватôсть и ароґанція, мѣсто выхованя и опѣки цѣлковите полишене дѣтей самымъ собѣ, дикй забавы, згубно вплываюча на характеръ народу пресса, що нотуе спеціяльно всякй блуды и т. д. Такъ одже не чужинцѣ приходячй тутъ суть причиною появленя ся тыхъ антикультурныхъ зъявищь, але въ бôльшôй части нѣхто инший, якъ только чистй, родовитй зъ дѣда прадѣда американьцѣ.

СПРАВЫ „СОЮЗА“.

Приступили слѣдуючй новй члены:

JERSEY CITY, N. J.

	Число въ гол. книзѣ:
1. Урбанъ Кондратъ	324
2. Чура Романъ	324
3. Кирчôвъ Кон.	325
4. Дземба Василь	325
5. Пôдлипчакъ Григ.	326
OLYPHANT, PA.	
6. Клапачь Иванъ	326
7. Качмарчикъ Мак.	327
8. Сова Яковъ	327
IRWIN, PA.	
9. Горощакъ Иванъ	328
MC. ADOO, PA.	
10. Сквѣръ Андрей	328
AUDENRID, PA.	
11. Сѣракъ Михаилъ	329

Несторъ Дмитрôвъ
секретарь.

ЧУДОВИЩНЫЙ КАЛЕНДАРЬ.

(Конецъ).

Авторъ тои статѣ обвиняе новоприбувшу руску интеллиґенцію до Америки, що она и до днесь не дбае про просвѣту народа (стор. 81), а вже колька стрѣчокъ дальше заявляе, що та сама интеллиґенція, пропаґовала, захваляла и предплачовала народови газеты и книжочки, якъ пр. „Народъ“ „Хлѣборобъ“ (стор. 81). Дальше заявляе авторъ, що народъ, яко народъ не мае свого власного погляду и вѣрить слѣпо кождому ученому, (ст. 81) а заразъ таки каже, що народъ тратить зъ дня на день довѣріе до священникôвъ и до интеллиґенціи (ст. 81). Просвѣтну дѣяльность интеллиґентнои Руси въ Америцѣ называе авторъ „безобразіемъ“ (ст. 81), а полігичнй суспôльнй идеи такихъ великихъ умôвъ, якъ нашь народный поетъ Шевченько, признаный цѣлымъ свѣтомъ, яко оденъ зъ найбôльшихъ славяньскихъ поетôвъ, якъ такожь перворядный ученый Драгомановъ, котрый своими дѣлами з-еднавъ собѣ европейску славу, называе убогій авторъ „сердечными утопіями“.

Слѣдуе еще одна вже найбôльша ошибка и дивна рѣчь, якимъ чудомъ могли выдавцѣ ту ошибку зробити. Есть се стихъ: „Кіевъ“ (стор. 13—15) Московска школа старого великоруского славянофильства, котра еще не зовсѣмъ пережила въ Россіи свôй вѣкъ, признае религію тотожною зъ народностію, не признае зовсѣмъ Руси внѣ православія, а навѣть цѣле славяньство хотѣла-бы здѣлати православнымъ. Найяркôйше выраженй напрямы тои школи въ стиху „Кіевъ“, котрого авторомъ есть московскій поетъ и богословъ А. С. Хомяковъ (1845 р.) Пропаганда православна тои школы запустила свои коренѣ въ Галичинѣ, на Балканьскôмъ пôвостровѣ, а навѣть за океаномъ. Представивши православныхъ зô всѣхъ кôнцѣвъ Россіи, прибувшихъ на прощу до Кіева пытае ся поетъ:

„Братцы, гдѣжъ сыны Волыни?
Галичъ гдѣ твои сыны?“

Вôнъ въ тои часъ и вôдповѣдае:

„Горе горе ихъ спалили
Польши дикіе костры;
Ихъ сманили, ихъ плѣнили
Польши шумные пиры:

Мечь и лесть, обманъ и пламя
Ихъ похитили у насъ;
Ихъ ведетъ чужое знамя,
ими правитъ чуждый гласъ.

И отторженныя дѣти,
Лишь услышать твой призывъ,
Разорвавъ коварства сѣти,
Знамя чуждое забывъ,

Снова, какъ во время оно,
Успокоить ся придутъ
На твое святое лоно,
Въ твой родительскій пріютъ....“

Тотй „лесть“ и „обманъ“, тотй „чужде знамя“ и „чуждый гласъ“, нѣхто инший, якъ греко-кат. вѣра и греко-кат. духовеньство. Не знаючи и не понимаючи Руси иначе, якъ обмундоровану въ оденъ казенный мундоръ россійского казенного православія, Хомяковъ громить и нападаеть на гр. кат. священникôвъ называе ихъ именемъ „обманщикôвъ“, „прислужникôвъ чужого знамени“ и т. д., а рускій американскій календарь, выбравъ що найкрасшу поезію Хомякова и назначивъ нѣкому не понятными инціялами: „А. С. Х.“; повторяе той глумъ надъ гр. кат. вѣрою и духовенствомъ уже вôдъ свого имени. И такимъ образомъ книжка выдана отъ имени Соединеніягр.кат.рус.Братствъ, котре стоить пôдъ управою угрорускихъ уніятскихъ священникôвъ, въ самъ незвычайный спосôбъ глумить ся надъ тою организацією и тимъ духовенствомъ и устами анонімного „А. С. Х.“ взываеть ихъ, щобъ прилучились до россійского казенного православія. Сего промаху мы нѣякъ не можемо почислити на карбъ „Соединенія“, на карбъ его представителѣвъ, хотяй зъ чистою совѣстію моглибъ мы се зробити, бо фірму свою „Соединеніе“ позволило выпечатати. Однакъ мы цѣлу вину складаемо на бракъ якихъ небудь вѣдомостій у того чоловѣка, котрый „отъ имени гр. кат. русскихъ Братствъ“ выдавъ сей бѣдный календарь. А може? а може яка посторонна рука ту дѣлала, а дѣлала въ тôмъ злобнôмъ намѣреню, щобъ скомпромітовати „Соединеніе?“ — Якъ то стало ся, не знаемо, але годѣ намъ не поздоровити „Соединенія“ зъ его першою книгою для народнои просвѣты...

Д-ръ **Е. Н. М.**

ЧОРНЫЙ ЦАРЬ.

Насъ вчать, що Каинъ першій, вбиваючи Авля, проливъ неповинну кровь брата и сейчасъ намъ показавъ любеньку черточку людскои души, ту невгасаючу жажду крови ближнього. Тай зъ того то часу потекло чимало тои крови!.... Цѣлй еи моря!... Та певно, больше потекло неповинно пролитои крови, чимъ слезъ и розкаяня. Ту кровь проливають найблизшй въ родинѣ мѣжь собою; еи проливають и сусѣдъ зъ сусѣдомъ; еи проливають нашй справедливй суды; еи проливають вконець и народы зъ народами, державы зъ державами. И нѣяке свѣтло науки, нѣяка религія не въ силѣ выперти еи зъ нашого житя. Червоный, кровавый прапоръ висить и зъ горда смѣе ся цѣлôй религіи въ очи — найлютѣйшій мордъ, война, стоить до сегодня законною появою середъ взаимного пожитя народôвъ.

Здае ся, що для неи жиемо — такъ то власне думають собѣ тй, що правлять нашою судьбою и нашимъ публичнымъ-суспôльнымъ житемъ, нашй министры и нашь рядъ. Сила то податкôвъ наплатилисьмо ся въ старôмъ краю на вôйско! сила то сынôвъ нашихъ йшло що рôкъ пôдъ ґверь! А якои то штуки не доказують тй тысячи и тысячи людей, що цѣле свое житє з-уживають лишь на те, щобъ тôй войнѣ надати що разъ способнѣйшу форму и завести що разъ новй улѣпшеня. Знаемо, якъ стоять вôдносины въ нашôмъ старôмъ краю. Всѣ великй державы: Францiя, Россія, Нѣмеччина, Австрія и Англія, все стоять въ страшеннôмъ напруженю супротивъ себе; все збирае ся, зброить ся и лагодить

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin st; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per mannu...$ 10.00

„ „Six months. „ 6.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, st, Shamokin, Pa.

Предплата рôчна 2.00

До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:

To "Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, st. Shamokin, Pa.

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Shamokin, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячи приступити до „Союза" най посылають вступнє и мѣсячнє до касіера.

Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. Carmel, Pa.
P. O. Box. 599.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы".

Зъ Олифанту.

Ай Пане! тажь справа о котру ся розходить варта лишь 20 дол., а вы жадаете 25 дол. за вашу роботу, — такъ сказавъ чоловѣкъ до адвоката — то есть смѣхъ! Такъ то есть смѣхъ, але у насъ то на деннôмъ порядку. Неразъ дурниця неварта навѣть шайного крейцара, а ту и побачишь, якъ Русины провадять ся до скваера (Esquair-a), щобы ихъ полагодивъ. А якъ вôнъ ихъ лагодить, то запытайте ся Стефана.

Двѣ милѣ вôдъ мѣста Шенандоа на всхôдъ, лежить кôлька хатъ, котрй замешкують Айриши и Вельши. Межи тыми въ однôй дуже обдертôй шандѣ замешкавъ нашь чоловѣкъ Стефанъ зô свою женою и дѣтьми. Сусѣдъ его также мавъ дѣти, котрй разомъ бавили ся що-дня. Якось передъ великимъ пущанемъ сиджу я коло стола и курю файку, а мôй газда оповѣдае менѣ пригоды свого житя. Було то забавне, та я слухавъ уважно, а опôсля запытавъ, якимъ способомъ прійшовъ вôнъ до такъ значного маетку? Невстигъ вôнъ ще вôдповѣсти, якъ двери розтворились, а до хаты вôйшла жѣнка Стефана.

— Добре рано!

— Дай Боже здоровля!— вôдповѣдае газда. Прошу сѣдати коле пеца, бо зима дуже остра. А щожь васъ споводовало въ такій часъ сюда приходити? Я вставъ просто и слухаю, що такого стало ся — ахъ! певно яке нещасте притрафило ся, бо то люде пôдъ землю идуть працювати, рано веселый, а въ короткôмъ часѣ трупа везуть. Тотй не мають о тôмъ понятя, що рядять въ австрійскôмъ цѣсарствѣ т. е. паны та жиды, що послѣдню рубаху тягнуть зъ бѣдного мужика — они знають, котрй цигара добрй — але я бѣдный „леберъ" що дня свѣдкомъ нещасть, тому-то морозъ пôшовъ по тѣлѣ, коли я побачивъ Стефанову, що въ таку зимну пору прійшла до Шенандоа. Двѣ милѣ то недалеко, але вамъ кажу, хотяй бы менѣ бувъ хто пять доларôвъ давъ, не бувъ бымъ ся въ таку заверуху пускавъ ити, помимо що мое убране було догôднѣйше и теплѣйше. Черевики она мала на ногахъ, але скарпетки то були ще такй, якъ небôщикъ прадѣдъ Адамъ носивъ — а, ту ити двѣ милѣ въ снѣгу.

— Та я бы пане О. васъ просила, чибысте не пôйшли зô мною до Скваера (судіи) — вôдповѣла Стефанова.

— А по що?

— Та моя дѣтина вышила вчера на подвôре, а хлопець сусѣдôвъ кинувъ до неи грудкою снѣгу.

— Та зато не варто скаржити, шкода грошей за дармо накладати, а ще зато, що дѣти снѣгомъ ся бавили. А я ажь розсмѣявъ ся тай кажу: „Я памятаю будучи ще малымъ, якъ мы зъ сусѣдовымъ сыномъ Дозкомъ за чубы волочили ся; но добре що родичѣ нашй о ничôмъ не знали, бо певно було-бы прійшло межи ними, якъ межи вами — а днесь все перейшло — мы собѣ швагрове и жіемо въ згодѣ, а часто пригадуемо собѣ веселе дитиняче жите, — такъ буде и ваша справа — додаючи зъ усмѣшкою, еще вашь сынъ якъ выросте оженить ся зъ сусѣда дѣвчиною. Дайте спокôй тай не тратьте грошей дармо. Но я трафивъ на струну; якъ не крикне на мене: А що вамъ до моихъ грошей! васъ не буде коштовати! якъ страчу то свое, а васъ нехай то необходить!... Но то нѣчого думаю собѣ — менѣ не пошкодить, а знаю то добре, що жену выхваляй по пôдъ небеса, то буде тя любити, а якъ ты ей жалуешь то good bay, несподѣвай ся вôдъ неи доброго, — то стало ся и зô мною. Але я не перетавъ и зачавъ дальше, що я знаю що зъ васъ добра газдыня и грошѣ маете, але ихъ треба буде якъ будете дѣти до школы посылати, хотяй до англійскои (бо о руску нема кому ся постарати) до того я ще додавъ, що дѣти дѣтьми можуть однй до другихъ кидати.

— О нѣ! мои дѣти бы тое неробили — вôдповѣла Стефанова, якъ видно доконче хотѣла на своимъ поставити. Мусите знати, що кожда жена думае о собѣ, що она есть лѣпша, якъ ей сосѣдка (чи и хлопы такъ думають, то не знаю) тому то и Стефанова не могла того подарувати, бо она лѣпша — она не дбае, що буде дальше лишь каже: якъ не пôйдете вы зô мною до скваера, то зайду до Мортка, а той пôйде, а я не дарую хотяй бы не знати що. Коли вже такъ то ходѣмъ.

Пôйшли и завдали справу до хромого скваера. Хтожь его не знае зъ нашихъ людей? Для того и Стефанова тѣшила ся, що вôдомстить ся на сусѣдцѣ, а дасть ся пôзнати, що она лѣпша, якъ ей сусѣдка. Але оно такъ не есть якъ собѣ чоловѣкъ думае — такъ стало ся и ту. Скваеръ выслухавши обѣ стороны сказавъ: Якъ бачу такъ одна якъ и друга сторона винна, — кошта до сего часу 17.00 дол. одже на одного по 8.00 дол. заплатьте и идѣть до дому. Коли жѣнка Стефана тое почула, то така ей досада напала, що туй, туй бити ся не яла. Я не пристаю нехай вôдошле до корту до Потсвіля! (Pottsville, Pa.). Що мы ей не наговорили, що шкода, бо больше буде коштовало — але то все за дармо — одже стало ся по ей воли. Щасливый той чоловѣкъ, що по судахъ не волочить ся, але теперь мусить, бо справа вôддана до корту до Потсвіля. Тамъ треба ѣхати желѣзницею; треба бѣлетъ платити, — ба, алежь безъ мужа не хоче ѣхати, щобъ по дорозѣ яке нещасте не приключило ся — дѣти дома самй такожь неможь лишити; свѣдкôвъ треба взяти, але они за дармо не поѣдуть. А що думаете, адвокатъ тоже, и вôнъ не святый, а тутъ ся трафляе гуска добра, то брати — ба ще не конець и тлумача треба, бо по англійски не знають бесѣдовати.

Наспѣвъ часъ такъ нетерпеливо жданый — но не такимъ якъ собѣ представляла жена Стефана. Люде нашй читати не знали, мусѣли довѣдовати ся коли буде ихъ справа. Щобы не омешкати и потому справу выграти, то оденъ тыжденъ перше выѣхали и такъ що дня зъ свѣдками ѣздили. Другого тыждня вже мала певно ихъ справа наступити, тому вже анѣ до дому не ѣздили, лишь тамъ мешкали, а такъ десь около суботы були выслуханй и вырокъ прочитаный: що такъ одна якъ и друга сторона мають поплатити кошта судовы. Вельнь не мавъ грошей, то забрали его до арешту; — Стефанъ мавъ троха укладано, и не хотѣвъ наслаждати ся потсвільскимъ арештомъ, то заплатвъ 175.00 дол. т. е. свою половину. А дежь часъ, бѣлеты, свѣдки, страта, тлумачь и адвокатъ?...

А ще не досить! Повертаючи до дому того дня хлопець упавъ на тротуары такъ нещасливо, що о мало собѣ ока не выбивъ. Газда дому казавъ ему вынести ся кажучи, що они по судахъ нѣколи не волочили ся, — а що найгôрше Стефанъ стративъ роботу, и коли прійшовъ просити, щобы му дарувавъ, то настоятель сказавъ: „Нѣ! коли ты маешь грошѣ волочити ся по судахъ, то не мусишь робити и кажу тобѣ, що вôдъ днесь у мене роботы не маешь".

* * *

А кôлькожь такихъ есть межи нами, що за маловажну рѣчь заразъ до суду? Подивѣмъ ся тôлько, а побачимо, що всѣ люде добре ся мають тіи, котрй по судахъ не волочать ся. У нихъ фабрики, заведеня, домы, краснй школы свои и все — а у насъ що? нужда на кождôмъ кроку, кôльканайцять церквей, а кôлька ста людей мусѣло вже черезъ тотй пôзнати ся зъ кортами: въ Потсвілю, въ Вилксберахъ, Скрентонъ и другихъ мѣстахъ.

Грицъ зъ кута.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Допись зъ Руси Галицкои.

(Страйкъ вугляровъ въ Карвінѣ и Остравѣ. — Нови жерела нафты и копальнѣ воску земного въ Галичинѣ. — Организація руху еміграційного. — Сумна доля хлопôвъ въ Галичинѣ и лихва).

(Конець.)

Справа организаціи еміграційного руху якось притихла. Навѣть щирый патріотъ Василь Нагорный у Львовѣ притихъ, а знаемо, що забиравъ ся до сего дѣла. Може вôнъ взявъ собѣ до серця то, що черновецка газета „Буковина" на него смарує? Борони Господи! Тажь тымъ лише повиненъ тѣшити ся, що именно така газета гавкае. Ажь тогды було-бы кепско и встыдъ на цѣлу Русь, якъ-бы такъ — не дай Боже! — черновецка „Буковина" его похвалила?!...

Въ польскôмъ аристократичнôмъ товариствѣ у Львовѣ, котре называе ся „Kolo artystyczno-literackie" — читавъ докторъ Tadeusz Dwernicki про еміграцію и про способы, якъ-бы ѣй можна помогчи. Выдумавъ таку раду — и многй присутнй польскй ученй ему потакнули — що треба заложити „Towarzystwo emigracyjne" оперте на взаимности членôвъ. Всѣ члены платять удѣлъ, якъ вôнъ проектуе по 10 злр. на родину. За то позôстае членъ властителемъ заплаченого удѣлу, а товариство помагае ему тутъ продати ґрунтъ, переѣхати беспечно въ Америку и тамъ гараздъ осѣсти. То само при поворотѣ до старого краю. Нема що казати, се гарна идея. Але! кобы лишь въ добрй и чеснй руки попала. А то звычайно якъ возмуть ся Bracia Polacy помагати хлопови, якъ понаставляють тьму тьменну збанкротованыхъ шляхтичѣвъ и неясной провеніенціи голодныхъ powstań-цѣвъ — то трѣсне звычайно, хочь-бы яка чиста справа. Тай и хлепъ мавъ-бы до Поляковъ таке самѣсеньке довѣріе, якъ до славетныхъ „Rad powiatowych" и инншихъ матадоровъ. За ту справу треба брати ся такой нашимъ Русинамъ. Може бодай оденъ до того способный чоловѣкъ знайде ся у Львовѣ, а рѣчь певно пôде на добру дорогу.

Теперъ троха спинивъ ся и рухъ еміграційный. Австрійскій консулятъ въ Ріо-Жанейро (Бразилія) оголосивъ, що безплатный перевôзъ до Бразиліи здержаный на якійсь часъ. Тому и агенты троха перестали увивати ся помежи народомъ. Але то здае ся довго не потреває. Тй, що тамъ е, въ бôльшôй части вымруть за-для нездорового бразилійского воздуха, спеки и жовтои фебры. Треба буде свѣжихъ транспортôвъ, тому вже завчасу треба-бы зъорганізувати еміграцію и старати ся пустити ей въ иншй, здоровый части Америки.

Послѣдный корабель италійскій „Attivita" поплывъ 31. децембра зъ транспортомъ 1536 душь до Бразиліи. Въ тôмъ числѣ була трета пайка дѣтворы. Вже въ часѣ дороги вмерла одна жѣнка и 32 дѣтей.

Въ пристани вынесено зъ корабля 10 конаючихъ и 50 хорыхъ дѣтей. Спека въ Бразиліи 40° — 50°, а жовта пропасниця (фебра) бере наъ того транспорту денно 20 — 30 жертвъ.

Тымчасомъ бѣда мѣжь рускими хлопами велика! Робота въ Галичинѣ неоплатить ся. Тй мізерий зарôбки (15—50 крейцарôвъ денно) не выстарчають до житя. Рукъ робочихъ за-богато, выказы подають 2 міліоны робôтника польного на 6 міліонôвъ населеня Галичины. Дрôбнй господарства такъ роздробили ся, що двѣ третины, отже далеко больше, якъ половина господарôвъ платить податку грунтового менше якъ, два австрійскй гульдены. Пропасть е такихъ, що лишь хатный податокъ платять, бо поля нема въ нихъ анѣ на пядь. За то ростуть въ силу великй обшары, паньскй лапы. Е теперъ 53 пановъ галицкихъ, котрй сьмй обнимають пяту часть (18.15%) цѣлои Галичины. Тй анѣ не думають еміґрувати, лишь бѣдному звычайно все одно, де вмерати зъ голоду. Ще якъ на нещасте только жидовы розмножило ся у насъ. Богато нагнавъ намъ зъ заграницѣ и россійскій царь. Всѣ они промышляють надъ тымъ, якъ бы то прожити добре, а безъ працѣ. Мало котрый жидъ бере ся до плуга, бо то не поплачуе. По селахъ ведуть, або гандель, або лихвою, пожичками, пють кровъ зъ нашого брата. Въ окружнôмъ судѣ въ Самборѣ вôдъ нового року було 27 судовыхъ росправъ зъ жидами за лихву. Лихвара Мошка Клѣґера судили 10 днѣвъ, пошовъ на оденъ рôкъ до криминалу, мусѣвъ вôддати хлопамъ около 20 тысячь ґульденôвъ, а ще при тôмъ и кары 2000 ґульденôвъ заплативъ. Тй пявки жидôвскй найбольше роспанощили ся въ пôдгôрскихъ повѣтахъ (Борыня, Турка, Сколе), де народъ ще дуже темный, а при тôмъ маючій. Та лише зъ Самбора доходять такй радôснй звѣстки. Видко, що тамъ судъ нѣвроку, добре бере ся до жидôвъ. А въ иншихъ повѣтахъ ще кепско, жиды ґосподарують якъ хотять, а звычайно и цѣсарскй урядники потопають въ жидôвской кешени...

ея, а въ головахъ миліонôвъ людей жіе лишень одна гадка, лишень одно цѣкаве и лячне пытане: буде, чи не буде вôйна? Й всѣ знають, що вона буде и всѣ ей боять ся и разомъ всѣ ей хочуть, хочуть вôдъ серця, — всѣ надѣють ся якогось то вôдъ неи чуда. Той що тоне, чѣпае ся бритвы! — Чого не выдумали люде за той часъ вычѣкуваня и внутрѣшного неспокою: якй не станули ґверы, порохъ, гарматы и фортецы; якй не телеґрафы, електричнй свѣтла и знаки; якй не выйшли способы пôдступного шпіоньства и т. д. зъ пôдъ ихъ рукъ и зъ ихъ головы. Все строить ся — миліоны грошей текуть рôкъ въ рôкъ. „Вôйны намъ дайте, лишень вôйны!" стогне товпа...

Отъ и въ тôмъ часѣ мы бачимо легенькй, мало що не дитиннй забавочки — першй пробы тои новои штучнои и страшнои вôйны. Знаете де она, та перша проба? Зачували вы що за ту такъ звану „колоніяльну політику" всемогучихъ державъ европейскихъ? Кожда зъ нихъ, чи то Англія, чи Франція, чи Испанія, чи Италія, мае якесь тамъ мѣстечко въ тыхъ „чорныхъ та дикихъ сторонахъ" якои тамъ Африки, отъ хочь-бы яку тамъ Абессинію, або де инодь за моремъ и веде тамъ свою „кольоніяльну політику", т. е. вчити чорныхъ людей (въ тыхъ людей чорна шкôра) розуму, несе мѣжь нихъ свѣтло правды и науки, ширить освѣту — т. е. воюе зъ тымъ „чорнымъ слонемъ" и проливае его кровь...

Недавно склала ся въ той Абессиніи (край сей лежить, якъ сказалисьмо, въ Африцѣ) страшна подѣя. Италія напосѣла ся на той край. Абессинія, се для Италіи смачна закуска, се ей „кольоніяльна політика". Она ей хоче знищити — она несе тамъ просвѣту и лучь правды. Кому не нести, якъ не Италіи. Хорошій се край: небо бôльшу часть въ роцѣ погôдне, сине, тепле и веселе, якъ въ насъ пôдъ лѣто. Сонце сіяюче, пышне. Въ самôй вона серединѣ нашои старои пôвкулѣ, а столиця ей Римъ. Той Римъ, що колись трясъ цѣлымъ свѣтомъ! Потомокъ сего Риму, що зъ безпощадною властею колись царствувавъ! Найбôльшй богатства, наймудрѣйшй люде выводили ся въ тôмъ Римѣ! Той Римъ не може погодити ся зъ гадкою, щобъ переставъ бути розсадникомъ высокои цивілізаціи и вселюдского знаня.

Вôнъ выдавъ въ послѣднôмъ часѣ зô свого нутра такого великого чоловѣка, якъ синіоръ Кріспі. А хто е Кріспі, се вже знае кожда вчена дитина: вôнъ министеръ-президентъ Италіи, що могучо рядивъ нею повныхъ 7 лѣтъ и диктувавъ ей необмеженй права; то чоловѣкъ, котрого приймавъ въ себе на гостинѣ самъ великій Бисмаркъ и стискавъ ему руки... Кріспі, о, вôнъ также свого рода Бисмаркъ, а бодай частина его. Колись кидавъ Кріспі навѣть бомбы и втогды вôнъ бувъ першій анархістъ на всю Италію. Кріспі здвигавъ колись въ своимъ краю революцію и збиравъ товпы опришкôвъ пôдъ свою команду, що венґали ся по италійскихъ, чи тамъ сицилійскихъ горахъ. Сегодня не яло ему братати ся зъ чорною товпою людей — вôнъ сегодня Бисмаркъ, властелинъ, мае свои виллѣ и богацтва, есть президентомъ министрôвъ — вôнъ сегодня мусить дусити чорну масу неспокôйныхъ духôвъ, въ котрыхъ есть бракъ насущного хлѣба, ему сегодня панувати!...

Больше лайдацтвъ, якъ Кріспі, не зробивъ хиба ніякій другій президентъ министрôвъ на свѣтѣ. Робили и роблять ихъ, що правда, и другй Бисмарки; але всѣ вони лишень кавальчики того великого духа, котрый царствувавъ въ мозгу синіора Кріспі. Сила неповинныхъ слезъ и крови, сила мукъ и стонôвъ понеслось и потекло по тюрмахъ въ Италіи, за часъ тыхъ семи лѣтъ панованя Кріспі! Знавъ вôнъ навкрôзь тыхъ бунтовникôвъ, котрымъ зле жило ся на свѣтѣ и що зъ голоду гинули — знавъ ихъ колишній ихъ пріятель. Знавъ ихъ перше вести, знавъ ихъ теперь нищити, той чоловѣкъ, що надъ все въ свѣтѣ положивъ перше самого себе и свою власть, а зненавидѣвъ надъ все въ свѣтѣ другого чоловѣка и чужу власть, а спрагу чувъ въ собѣ тои неповинной крови брата. Всѣ, що про него пишуть, малюють его, якъ одного зъ бôльшихъ звѣрôвъ помѣжь людьми, що ихъ выдала наша земленька-мати.

Якій се бувъ часъ его ряду для Италіи, знае кождый, хто познакомивъ ся зъ теперѣшною Италіею. То руіна добробыту и величи. Ей зруйновали найперше податки — ихъ треба було, они пôшли на новй ґверы и фортецы и на нову штучну вôйну. А до часу синіора Кріспі цвила та Италія и славилась хорошою торговлею, промысломъ и доброю управою ролѣ. Все пôшло, та минуло ся и народъ та край зубожѣвъ. Ба, але великій чоловѣкъ, министеръ, президентъ, мавъ власть и славу и давити мôгъ людей, якъ хтѣвъ! Отъ и той чоловѣкъ мавъ нести лучь правды и свѣтла (що зве ся по вченому цивілізаціею, або культурою) мѣжь чорныхъ дикунôвъ Африки, мавъ вести такъ звану „кольоніяльну політику".

Король тои Абессиніи, се нашь чорный царь, Менелікъ. Его зве народъ „царемъ царôвъ" (по ихнему: „negus negesti"); не король вôнъ, а царь всеи Етіопіи. А якй се дикуны, той его народъ Абессиньскій, пôзнавъ теперь цѣлый свѣтъ въ часѣ вôйны ихъ, зъ Италіею. Варта имъ придивити ся. Перше они не дикуны, а такй христіяне, якъ и мы и христіянинъ ихъ царь, Менелікъ. Ему теперь 54 лѣтъ. Въ него (такъ описують) хороше лице, о блѣдôй красцѣ и темный зарôстъ бороды: въ глубокихъ морщинахъ лиця и въ добрыхъ жовтявыхъ очахъ есть слѣдъ тоски и горя... Мае вôнъ бути чоловѣкомъ, у котрого надъ все есть серце, що вмѣе вôдчути людскій бôль и горе людей. Значить ся: царь любить людей, рѣдка оно прикмета у людей взагалѣ, а що вже у царя! Отъ и якій намъ то дикунъ! До того чорный той чоловѣкъ есть дуже вченый, а вчивъ ся у насъ въ Европѣ, въ вольнôй Швайцаріи! Знае, кромѣ своеи матерною мовы, ще россійску, французку, и италійску; есть приятелемъ просвѣты и поступу. А въ своимъ панованю вôнъ дуже справедливый и любить спокôй, а не вôйну. Стоить вôнъ на чолѣ хороброго народу. Розказують, що въ его народѣ знати ось ту хорошу, идеальну прикмету — черточку: всѣ они щиро вѣрять въ святôсть своеи справы, та вѣрять, що по ихъ сторонѣ правда и справедливôсть. Вѣрять, що они идуть не рабовати, але боронити себе и своихъ правъ, своеи свободы! Ся маса людей несе ся въ битвахъ въ порядку. Се радше „узбросный народъ" — нѣ, се нѣяка товпа и они нѣякй дикуны!

Отъ и склала ся вôйна. Дня 5. лютого стрѣтили ся оба вôйска при Адуи и пôшла битва.

Отъ бѣда въ Галичинѣ! Горше и въ пеклѣ не може бути! Вы въ Америцѣ дякуйте Богови, що не треба Вамъ глядѣти своими очима на ту бѣду. Нехай она Вамъ въ снѣ не проявить ся!...

Й. П.

НОВИНКИ.

— Хоръ мѣшаный пôдъ проводомъ п. Терещука выступивъ першій разъ пôдчасъ Великодня въ рускôй церкви въ Mayfield, Pa. Спѣвавъ хоръ дуже добре, тôлько пôддячи на другій день наробили клопоту.

— Въ Yonkers, N. Y. дня 7-го с. м. повставъ о 4 ôй годинѣ рано великій огонь на улицѣ New Broadway, жертвою котрого упало десять шторôвъ и два сальоны. Причина пожару невѣдома. — Шкода переносить сто тысячь дол.

— „Дѣло" пише: Про нашихъ еміґрантôвъ до Бразиліи завертаныхъ назадъ до краю читаемо въ дописи зъ мѣста Горицiи до вѣденьскои Reichspost: „Италійске правительство не перепускае черезъ границю такихъ еміґрантôвъ зъ Австріи, котрі не мають карты корабельнои. На Горицію ѣде що-разъ больше еміґрантôвъ, особливо зъ Галичины, але зъ граничнои стацiи въ Кормонъ вôдправляють ихъ назадъ, хочь мають пашпорты и де-що грошa. Такихъ заверненыхъ еміґрантôвъ австрійскій власти вôдбирають зъ границѣ и транспортують до мѣста Горицiи. Мають туть побудувати для нихъ бараки, а поки що умѣщують ихъ въ старôмъ будинку шкôльнôмъ, коло зелѣзничого двôрця и выплачують бѣднѣйшимъ зъ касы державнои денно на прожитокъ. Галицкій еміґранты, по найбôльше зъ округа тернопôльского, не можуть нарозказуватись за свою нужду; за день тяжкои роботы дôстають 15 кр. Теперь за жидôвско-польску господарку въ Галичинѣ мусить платити держава, а въ додатку еміґранты можуть занести сюда холеру и иншій пошести. Дня 18. м. м. политична власть выправила зъ вôдси до краю 54 особъ галицкихъ еміґрантôвъ, поводбиравши вôдъ нихъ наперёдъ пашпорты. Хто бувъ свѣдкомъ плачу и проклонôвъ тыхъ людей, коли ихъ выправляли зъ вôдси назадъ домôвъ, той мôгъ выробити собѣ поняте: якъ то мусить выглядати тая жидоватѣла Галичина, коли питомй ей дѣти такъ жахають ся вертати назадъ до неи?!" — Тая громада еміґрантôвъ, о котрôй такъ пишуть зъ Горицiи, — то безперечно тая сама, що опôсля у Вѣдни такъ сильно опиралась выправленю ея до краю, що — якъ писали вѣденьскй газеты — не тôлько проклинали и плакали, але и клали ся на землю, а жѣнки пускали ся до комісарѣвъ выдрапувати имъ очи...

— На пôдставѣ ухвалы конґресу, міністеръ рôльництва закупивъ великй запасы розличного насѣня и повѣдомивъ всѣхъ послôвъ та сенаторôвъ, що кождый зъ нихъ може дôстати 15.000 великихъ пачокъ розличного насѣня, для людей въ своимъ окрузѣ выборчôмъ. Понеже высылка розпôчне ся доперва теперъ, то послы и сенаторы зъ полудневыхъ штатôвъ мають першеньство.

— Выбôръ нового президента Спол. Штатôвъ вôдбуде ся въ листопадѣ с. р. Найбôльшу шансу бути выбранымъ мае Mc. Kinley, знаный зъ свого славного білю, накладаючого высоке цло на заграничнй товары, ввожены до Америки.

— Найбогатшу жилу золота вôдкрыто въ копальнѣ Rawhide коло San Francisco. Руда золота мае бути майже чистымъ золотомъ, бо зъ однои тоны руды дôстае ся золота вартости $20.000.

— Въ Tupelo, Miss. вдерли ся мѣсцевй горожане до вязницѣ, и мимо опору сторожи, вытягнули зъ вôдтамъ 18 лѣтного неґра, та повѣсили на найблизшôмъ деревѣ. — Неґеръ той напавъ передъ двома тыжднями на одну паню зъ Plantersville.

— При копаню студнѣ на пôвнôчь вôдъ Anderson въ штатѣ Indiana натрафивъ John Connor на покладъ пѣску придатного до выробу звычайного скла, и скла на шибы. Вôдкрыте тое мае для штату Индіана, котрый посѣдае коло 60 гутъ склянныхъ, таке саме значѣне, якъ-бы вôдкрыте копалень золота.

— Бувшій президентъ Спол. Штатôвъ Benjamin Harrison оженивъ ся другій разъ, зъ кревною своеи небôшки жены.

— Findley, O. Въ вôддаленю 7 миль вôдъ тои мѣсцевости, вôдкрыто жерело нафтове, котре дае денно 1000 бочокъ олѣю нафтового.

— Въ Brooklyn, N. Y. згорѣвъ 4 поверховый дôмъ, при чѣмъ згинуло въ огни 10 людей.

— Дня 30. м. м. „The Scranton Republican" подае, що чоловѣкъ, котрый выраблявъ олтаръ и иконостасъ для „Hungarian" на Hill str. въ Майфѣлдъ збожеволѣвъ, имени его неподае, понеже нема его знаемыхъ. — Що въ тôмъ правды, хотѣли-бысьмо знати. Понеже чоловѣкъ, що тамъ працюе естъ Русинъ и знаемыхъ своихъ мае. Дальше що въ Майфѣлдъ мешкають на Hill str. лишь Русины, а тамъ нема „Hungarian".

— Коллекторъ зъ Elmira, N. Y. М. Мороховичь просить насъ подати до вѣдомости, що въ Шенандоа, Па. зôбравъ $24.77, а въ Олифантъ, Па. $23.05.

— Дня 28. м. м. Бреха Nr. 4. котра належала до O. S. Johnsons-а на Прайсбургу, недалеко Олифанту, згорѣла до тла, черезъ що богато нашихъ людей утратило роботу. Шкода нанесена выносить бôльше, якъ сто тысячь и на таку суму здае ся була забеспечена. Якъ скоро, або чи буде нова отбудована, того ще незнати.

— Майфѣлдъ, Па. — Такой ся недасть заперечити, що нашй хлопцѣ неостають позаду, а хотять наслѣдовати и слухати тыхъ людей, що емъ добра желають. Минувшй выборы дали имъ пôзнати, що якъ сами о себе не постараемъ ся то нѣхто другій. Постановили собѣ твердо свого кандидата на радного мѣста выбрати; надѣя е певна, если такъ будуть ся тримати, якъ до сего часу. — Дня 25. м. м. выбрали собѣ 29 хлопцѣвъ обывательскй папери, а вôдъ часу послѣдныхъ выборôвъ около 50, ану хлопцѣ потримайте ся и покажте свѣту, що вы можете!..

— Въ Трою, Н. Й. заложили собѣ нашй люде Братство св. О. Николая. Дня 8. марця урядили члены того Братства баль у предсѣдателя, властителя сальону ч. Григ. Петрилы Second Av. 27 str. Литвинъ, що въ сусѣдствѣ утримуе сальонъ зъ зависти, що Русины лучать ся разомъ и тримають ся свого, заскаржилъ Братство, що они продавали на бали безъ позволеня пиво. Не знати, якъ право скôнчило ся, але на кождый способъ ганьба Литвинови, що такъ пôдло поступивъ. Мы впрочѣмъ вже и привыкли до того рода пôдлостій не тôлько зô стороны Литвинôвъ, але ще бôльше зô стороны Поляковъ и Словакôвъ.

— Кождого дня наплывае множество рôжного народу до Mt. Carmel. — Сими днями прійшло богато Русинôвъ зъ Галичины и Угорщины и осѣли ся по домахъ коло брехи Райтера.

Справы робôтничй.

— Bund Brook, N. J. Робота иде ту добре, лишень платня такъ мала, що ледве на жите выстарчить.

— Shamokin, Pa. До теперь иде робота такъ, якъ давнѣйше, то есть 4 дни въ тыжни по 9 годинъ. Ходить однакъ ту поголоска, що вôдъ другого тыжня всѣ брехи будуть робити по цѣлôмъ часѣ, и то довшій часъ. Дай то Боже!

— Phoenixville, Pa. Робота иде ту досыть добре, та и платня незгôрша.

— Cohoes, N. Y. Нашъ дописуватель намъ пише: Робота ту иде досыть добре. Фабрикъ есть ту много, бôльше якъ 70 самыхъ полотняныхъ и вовняныхъ, у котрыхъ бôльше роблять дѣвчата, якъ мущины. Такожь суть ту двѣ фабрики желѣзнй, котрй безнастанно роблять и роботу може ту дôстати хто хоче. „Свободу" кождый хтѣвъ-бы читати, тôлько не кождый хоче платити. Пожичивъ-бы вôдъ другого, тай перечитавъ-бы, але заплатити не дуже радъ.

— South Bend, Va., робота иде дуже добре въ майнахъ, але и робôтникôвъ есть ту подостаткомъ.

— St. Louis, Mo. Робота по всѣхъ фабрикахъ поправляе ся и есть надѣя, що въ короткôмъ часѣ пôйде новнымъ темпомъ.

— Braddock, Pa. Робота по желѣзныхъ фабрикахъ и вôдлеварняхъ иде повною силою. Робôтники роблять цѣлый часъ.

— Mt. Carmel, Pa. Декотрй брехи почали по святахъ добре робити. Найгôрше роблять брехи редіньскои компаніи.

Посыпали ся кулѣ и загримѣли арматы... Того дня рознѣсъ пильный телеґрафъ страшну вѣсть по цѣлôмъ свѣтѣ: царь Менелікъ, той чорный царь зô своими дикунами, рознѣсъ въ прахъ штудерныхъ Италянцѣвъ. Вождъ европейскои арміи, генералъ Баратіері, втѣкъ першій, якъ послѣдный тхôръ або заяць, зъ поля битвы, чорнй дикуны гордо взнесли плече надъ бездушною товпою зарозумѣлыхъ европейцѣвъ, що прійшли ихъ розуму вчити.

Дня 5. лютого потекли рѣки — рѣки крови при Адуи... Сотки-сотки людей падали, якъ мухи... Зъ однои и зъ другои стороны. Росказують, першій царь Менелікъ, бачучи якъ гинуть его хоробрй жовнѣры, пытавъ ся: „Чогожь они гинуть, тй люде, та за що?..." Царь сповѣдавъ ся, що ему гидко дивити ся, якъ тече людска кровь, що ему жаль тои крови и тыхъ людей... „Сежь самй христіяне, однй и другй, що мордують себе...", додавъ. У котрыхъ повинна бути высока мораль Христа и великій умъ здôбный переняти ся высокими гадками Его о любви ближнього и т. д. . певно мавъ подумати собѣ царь, дивлючи ся на тое червоне, кровю заляне поле.

Тай пôдчасъ коли говоривъ таке чорный царь, синіоръ Кріспі скреготавъ въ Римѣ зубами. Его на полю битвы, розумѣе ся, не було. Вôнъ вычѣкувавъ въ своей палатѣ пôдъ перинами певнои побѣды свого культурного вôйска, котрымъ доводили самй вченй снералы... Та отъ и дôждавъ ся — але чогось то иншого. Того самого дня, якъ донесена вѣсть въ Римъ стала ся правдою, того самого дня поваливъ ся всемогучій Кріспі, якъ довгій — его скинули зъ президента министрôвъ. Зачуваемо, що збирають ся потягнути всемогучого передъ судъ, за всѣ лайдацтва и злодѣйства, що ихъ поповнивъ въ часѣ семилѣтного п螽ованя. Вôнъ же не дармо панувавъ! Богатый собѣ теперь панъ Кріспі и добра встигъ придбати собѣ чи мало! Ну, и смѣе ся вôнъ теперь зъ ихъ судôвъ!...

Однако розôбравши якъ слѣдъ тую кроваву картину, мы поневолѣ вôдôтхнули — правда? Склало ся лихо, але прецѣ есть на свѣтѣ правда! Есть въ нашôмъ житю тое щось, що пре насъ просто и непоколебимо одною дорогою впередъ — дорогою правды. Оно выходить на верхъ, якъ олива. на верхъ. Сияе, якъ сонце пôсля бурѣ, коли розôйдуть ся хмары. Судъ, той судъ всемогучій, двигнувъ дикого чорного царя на верхъ. Стоить вôнъ теперь передъ свѣтомъ чистый и ясный и великодушный! Вôнъ справдѣ великодушный: и противъ него бунтували ся свого часу народы, коли то мусѣвъ покорити Харреръ и покоривши вôнъ всѣхъ бунтовщикôвъ, що лишь ждали на слово смерти зъ его губъ, пощадивъ... — тогды, якъ тысячи, що противили ся волѣ Кріспіого, гинули зъ его ласки по тюрмахъ!

Здае ся, що въ тôмъ дикôмъ и чорнôмъ царю Менеліку, бôльше правды, чимъ у не одного бѣлого царя!..

В. Л

ДЕ-ЩО ЦѢКАВОГО.

— На цѣлôмъ свѣтѣ жіе 1,470,729,000 людей, зъ чого майже половина припадае на саму Азію.

— Въ италіи платять въ вôйску найгôрше. „Старшій" дôстае лишь $17 на мѣсяць. Америка найлѣпше.

— Всѣ народы въ Европѣ мають довгу $23,320,000,000. На одного чоловѣка припадае $64.

— Въ Ню-Йорку есть найбôльше австріякôвъ.

— Въ жаднôмъ мѣстѣ цѣлого свѣта нема тôлько желѣзнѣць, якъ въ Чікаґо.

— Сенаторъ Аллізонъ зъ Iowa. мае книгарню, котра бôльшу представляе вартôсть, якъ его велика палата.

— Ст. Люісъ есть четвертымъ мѣстомъ зъ ряду, що до промыслу.

— Въ Парижи и жѣнки продають по улицяхъ газеты.

— Французкій писатель Daudet дôставъ за одну свою новелю $200,000.

— Недавно писали газеты, що всѣ польскй паны зъ Галичины врадили выѣхати до Ерусалиму и бôльше не вернути. Не знати, чи то правда, але чимъ скорше, тымъ лѣпше для бѣдного Руского народу.

— То есть великимъ грѣхомъ, не читати газеты, лишь люльку заедно курити.

Въ Спол. Державахъ Америки есть 3,706 народныхъ банкôвъ.

— Табачники могуть обходити того року 200 лѣтный ювилей, бо 1696 року почали нюхати табаку.

— На свѣтѣ есть около 270 розличныхъ богослужень.

— Въ Хинахъ выробляють кождого року 21 міл. фунтôвъ едвабу.

— Рѣка Місурі не була замерзла того року.

— Оденъ фармеръ въ стейтѣ Іллінойсъ мае 550 родôвъ яблонь.

— Якбы всѣ дроты телеґрафічнй въ Ню-Йорку зложити въ одинъ, тобы бувъ довгій, якъ зъ Санъ Франціско до Анґліи.

— Въ Пятницю була вôдкрыта Америка, въ той самъ день народивъ ся першій президентъ Спол. Державъ Вашинґтонъ.

— За телеґрафъ зъ Америки до Австріи треба заплатити 53 цен. вôдъ кождого слова. Йде 4 дни.

— „Свободу" читайте, до „Союза" приступайте а чоловѣкъ спасеный!

Заплатили за „Свободу".

Иванъ Бурштинъ	1.00
Кость Дубняньскій	1.00
Гнатъ Пласконь	1.00
Алексей Козяръ	1.00
Іоанъ Янковичъ	2.00
Семанъ Демчко	2.00
Грицъ Каня	2.50
Кузма Молчанъ	1.00
Порф. Дуцъ	1.00
Силв. Басалига	1.00
Василь Докля	1.00
Павло Бреня	1.00
Петро Реняковскій	2.00

Скринка листова Редакціи и Администраціи.

Ч. Петро Вашенько и други въ Джерси Сити. Не можемо порозумѣти, що се мае значити, що вôдъ васъ безпреривно приходять нарѣканя, що не получаете много чиселъ „Свободы". Зъ иншихъ мѣсцевостей не получаемо таке, а вамъ всѣмъ высылае ся „Свобода" всегда регулярно. — Правда, що вôдъ васъ приходять що-тыждня по кôлька змѣнъ адресы, котри Администрація въ сейчасъ змѣняе: то може по причинѣ вашихъ вандрѣвокъ „Свобода" не може васъ вôднайти?

— Мы Рада церковна зъ Elmira, N. Y. складаемо щиру подяку братямъ Русинамъ въ Шамокінъ, Па., що не жаловали офѣры на нашу церковь и не вôдпустили нашого колектора на порожно вôдъ себе. — И просимо всѣхъ братей, щобы не були вôдмовнй для нашого колектора.

Вôдъ Михаила Мороховича, нашого колектора вôдобралисмо зô Шамокінъ, Па. 30 доларôвъ.

Рада церковна:
Алексій Курила
Петро Лепакъ
Кузма Молчанъ
Кузма Варянъ.

Основане въ Олифантѣ Товариство любителѣвъ музики (складаюче ся изъ 10 членôвъ) пôдъ назвою:

„Русско-славяньска музика" (орхестра)

грае зъ нотъ пôдъ управительсвомъ **Ювеналя Обушкевича** на смычковыхъ инструментахъ, — хорошіи русскіи, словеньскіи, польскіи, венгерскіи и англійскіи таньцѣ и марши.

Кто изъ краянôвъ Русинôвъ, Словакôвъ, Полякôвъ желалъ-бы собѣ на весѣляхъ, Ексьурсіяхъ, баляхъ хорошой музики, най удасть ся на адресу:

JUWENAL OBUSZKEWICZ & Co.
OLYPHANT, PA.
P. O. Box 388.

Симъ препоручаемо Всч. Духовеньству и всѣмъ нашимъ Братямъ Русинамъ нашого коллектора Ч. Михаила Мороховича, котрый на пôдставѣ нашого довѣрія высланый по Амер. Руси по коллектѣ на нашу св. церковь.

ELMIRA, N. Y.
Рада церковна:
Алексій Курыла
Петро Лепакъ
Кузьма Молчанъ
Кузьма Варіянъ.

САМЪ СОБѢ ВИНЕНЪ.

Д-ра Ивана Франка.

(Конець).

На другій день рано коло спусту згромадила ся цѣла товпа робôтниковъ и надзирателѣвъ фабричныхъ. Хотѣли побачити, якъ справить ся Микола зô своею карколомною роботою. Микола бувъ уже въ лѣсѣ. Тамъ чути було крики та гойкане робôтниковъ, цюкане топоровъ та хряскъ падучихъ деревъ. Ось уже ввалили величезный ботюкъ у корыто. Бѣле, зъ коры обдерте, смолисте дерево блискотить до сонця. Ось и Микола. Вôнъ перехрестивъ ся, хопивъ у обѣ руки величезну сокиру зъ довгимъ, мôцнимъ топорищемъ и замахнувши нею понадъ головою зарубавъ що силы въ грубшій конець ботюка.

— Ану, въ имя боже! Далѣ!...

Микола хопивъ топорище, схиливъ ся, перевѣсивъ ся ажъ геть надъ пропасть и при помочи другихъ робôтниковъ трунувъ зъ мѣсця.

— Поволи! Поволи! — кричали зъ долины.

Ботюкъ досыть легко сунувъ ся дномъ спусту. Микола йшовъ безпечно по дощцѣ, крокъ за крокомъ. Уже выходивъ надъ найстрашнѣйшу пропасть. Боязлившій вôдвертали очи, не можучи знести виду того чоловѣка, ступаючого мовь по нитцѣ мѣжь житемъ а смертію.

— Боже, ратуй его! — шептали робôтники.

— Цѣкавый я, чи перейде? — шептавъ директоръ.

А Микола йшовъ. Вôнъ очима впивъ ся въ ботюкъ и въ блискучу сокиру, котра мовь великій зубъ якогось лютого звѣря впила ся въ бѣле, блискуче тѣло ботюка. По за сокирою и ботюкомъ вôнъ не видѣвъ нѣчого, не чувъ нѣчого. Не чувъ и страху. Лишень здавало ся ему, що се вôнъ очима держить ся ботюка, а вôдверне вôнъ на хвилину очи вôдъ него, такъ туй его смерть.

Але що се?... Чи рука его дрожить? Чи сокира захолѣтала ся въ деревѣ? Миколу стисло щось за серце. Вôнъ чувъ, що сокира за слабо вбита и ось-ось выхопить ся. Вôнъ хотѣвъ зупинити ся и поправити еи, але щось немовь черло его далѣ. Вôнъ глянувъ у низъ, у пропасть, и въ той хвили въ головѣ ему закрутило ся, въ очехъ почорнѣло и одно-однѣсеньке слово вырвало ся зъ его устъ:

— Боже!

Одень-однѣсенькій крикъ трѣвоги вырвавъ ся въ той самôй хвилѣ зъ грудей усѣхъ тѣхъ, що глядѣли на другôмъ боцѣ. Микола тôлько блиснувъ и доловъ головою поваливъ ся въ пропасть. Заразъ на першôмъ острôмъ обрывѣ голова его розшырсла ся на куснѣ, мовь розбитый гарбузъ.

— Боже! — зойкнули робôтники на той видъ и побѣгли въ долину, хоть знали, що для бѣдного Миколы нема вже ратунку.

Его поховали за Свѣчею у стôпъ высокои горы. Зелена, мохомъ и полевыми квѣтами поросла поляна, зъ двохъ боковъ окружена рѣкою, але выстырчаюча надъ нею такъ высоко, що вода нѣколи еи не заливає, мѣстить у собѣ его тѣло. Свѣча прыскає и реве побôчь, немовь у безсильнôй злости за свою жертву. Зô всѣхъ боковъ у задумѣ глядять высокй горы на незначну зелену могилу по однôмъ и на велику фабрику зъ червонымъ коминомъ по другôмъ боцѣ. Въ лѣщинѣ кує зазуля, мовь бы пытала ся: „Хто ту? Хто ту?“ А чижикъ у высокôмъ зѣлю протяжво вôддзвонює: „Нещасливый! Нещасливый!“ Тôлько сердита, писана сойка на самотнôй смерецѣ дразнить: „Самъ собѣ виненъ! Еге! еге!...“

— Припоручаємъ Американьскимъ Русинамъ выдавництво „Бібліотеки для рускои молодѣжи, котре выходить въ Коломыи (въ Галичинѣ) пôдъ редакцією Юліяна Насальского. На рôкъ одного тôлько доляра, а выйде за рôкъ 4 велики и груби книжочки. Хто хоче мати тй книжочки, а цѣкавй они, най напише до Редакціи „Свободы“.

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грôшь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому“, ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.